

Plan wynikowy do **wiedzy o społeczeństwie** dla klasy  
8 szkoły podstawowej

| Temat                               | Wymagania na poszczególne oceny                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|-------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                     | Dopuszczająca [2]                                                                                                                                                                                                                                                                    | Dostateczna [3]                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Dobra [4]                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | Bardzo dobra [5]                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Celująca [6]                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|                                     | Uczeń potrafi:                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| <b>1. Człowiek w społeczeństwie</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić podstawowe potrzeby człowieka;</li> <li>- wymienić osoby [podmioty, instytucje], które mają wpływ na rozwój młodego człowieka;</li> <li>- podać przykłady ról społecznych;</li> <li>- podać przykłady norm społecznych.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić podstawowe kategorie potrzeb człowieka;</li> <li>- podać przykłady oddziaływania rodziny, szkoły i rówieśników w na postawy i zachowania jednostki;</li> <li>- wymienić podstawowe społeczne oczekiwania wynikające z pełnienia roli dziecka i ucznia;</li> <li>- podać przykłady norm społecznych obowiązujących w wybranych społecznoścach, np. w rodzinie, szkole.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- dopasować wskazane potrzeby do właściwych kategorii;</li> <li>- wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy potrzebami naturalnymi a społecznymi człowieka;</li> <li>- wyjaśnić znaczenie słowa <i>socjalizacja</i>;</li> <li>- wyjaśnić, jaką rolę w procesie socjalizacji odgrywa rodzina;</li> <li>- porównać społeczne oczekiwania dotyczące pełnienia roli dziecka i rodzica oraz ucznia i nauczyciela;</li> <li>- podać przykłady konfliktu ról społecznych;</li> <li>- wymienić podstawowe kategorie norm</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- dostrzec i przedstawić zależności pomiędzy procesem zaspokajania potrzeb a rozwojem człowieka;</li> <li>- przedstawić czynniki mające wpływ na samoocenę człowieka;</li> <li>- rozpoznać i dopasować wskazane normy społeczne do właściwych kategorii;</li> <li>- przedstawić pozytywne i negatywne wzorce zachowań funkcjonujące w swoim środowisku rówieśniczym;</li> <li>- dokonać autorefleksji, wskazać swoje mocne i słabe strony;</li> <li>- na wybranych</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- przewidzieć konsekwencje braku zaspokojenia poszczególnych potrzeb człowieka;</li> <li>- wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy normami formalnymi a nieformalnymi;</li> <li>- na wybranych przykładach dokonać analizy sytuacji, w której dochodzi do konfliktu ról społecznych [wskazać przyczyny, konsekwencje, sposoby rozwiązania problemu];</li> <li>- przedstawić problem przestrzegania norm społecznych w swoim środowisku</li> </ul> |

|                           |                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|---------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                           |                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | społecznych.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | przykładach [tekst, ilustracja] dostrzec konflikt ról społecznych; - wskazać przyczyny i skutki nieprzestrzegania przez jednostkę norm społecznych.                                                                                                                                                                                                                        | [ocena zjawiska, dostrzeżenie problemów i zagrożeń, wskazywanie przyczyn i konsekwencji].                                                                                                                                                                                                                  |
| <b>2. Grupy społeczne</b> | - podać przykłady grup społecznych;<br>- podać przykłady konfliktów społecznych;<br>- wymienić podstawowe sposoby rozwiązywania konfliktów w grupie rówieśniczej i w szkole. | - wymienić podstawowe cechy grup społecznych;<br>- określić, jakim rodzajem grupy jest grupa koleżeńska;<br>- wymienić grupy społeczne, do których należy;<br>- wymienić typowe konflikty występujące w szkole i grupie rówieśniczej;<br>- podać przykłady postaw/zachowań jednostek wobec konfliktu;<br>- wymienić podstawowe sposoby rozwiązywania konfliktów | - rozpoznać poszczególne rodzaje grup społecznych;<br>- wskazać cechy grupy nastawionej na realizację zadania, typowego dla społeczności uczniowskiej;<br>- podać przykłady korzyści i zagrożeń wynikających z bycia w grupie;<br>- podać przykłady zasad efektywnej współpracy;<br>- wskazać dobre i złe strony poszczególnych postaw wobec konfliktu;<br>- rozpoznać typowe | - dopasować właściwe cechy do podanych grup społecznych;<br>- rozpoznać sytuacje, w których łamane są zasady efektywnej współpracy w grupie;<br>- porównać konsekwencje przyjęcia określonych postaw wobec sytuacji konfliktowej dla jednostki i społeczeństwa;<br>- porównać różne sposoby rozwiązywania konfliktów, wskazać ich dobre i złe strony;<br>- uzasadnić wybór | - porównać cechy grup nastawionych na realizację różnych typów zadań;<br>- dokonać analizy konkretnej sytuacji konfliktowej [wskazać strony konfliktu, przejawy, przyczyny i konsekwencje społeczne konfliktu; zaproponować sposoby rozwiązania konfliktu, uzasadnić wybór sposobu rozwiązania konfliktu]. |

|                                         |                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|-----------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                         |                                                                                                                                                                                                                                 | społecznych.                                                                                                                                                                                               | sposoby rozwiązywania konfliktów;<br>- wymienić warunki prowadzenia skutecznych negocjacji.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | metody rozwiązywania konfliktu społecznego .                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| <b>3. Komunikacja i autoprezentacja</b> | - wymienić podstawowe zasady skutecznej komunikacji;<br>- odróżnić nadawcę od odbiorcy komunikatu;<br>- podać przykłady sytuacji, w których młody człowiek powinien zachować się asertywnie [zachować dystans, sprzeciwić się]. | - wymienić podstawowe rodzaje komunikacji;<br>- podać przykłady komunikatów w niewerbalnych;<br>- wymienić czynniki utrudniające wystąpienia publiczne;<br>- wymienić podstawowe cechy postawy asertywnej. | - wyjaśnić, czym różni się przekaz werbalny od niewerbalnego;<br>- wyjaśnić, jaką rolę pełni komunikacja niewerbalna ;<br>- określić nadawcę i odbiorcę przedstawienia komunikatu;<br>- wymienić zasady, których należy przestrzegać w wystąpieniach publicznych;<br>- zastosować w praktyce zasady skutecznej komunikacji, np. w wystąpieniu na forum klasy;<br>- rozpoznać postawy asertywne oraz postawy uległości, | - odczytać znaczenie i rolę komunikatów w niewerbalnych w zaprezentowanych wystąpieniach publicznych;<br>- zastosować wybrane komunikaty niewerbalne w wystąpieniu publicznym;<br>- - wyjaśnić, czym się różni debata od dyskusji;<br>- dostrzec i opisać przykłady łamania zasad dobrej komunikacji;<br>- wyjaśnić, czym się różni postawa asertywna od postaw: uległości, agresji i manipulacji .<br>- stosować w praktyce | - dokonać krytycznej analizy przekazu informacyjnego, np. reklamy [wykorzystać środki perswazyjne , przejawy i sposoby manipulacji, wykorzystane komunikaty niewerbalne ];<br>- dokonać krytycznej analizy postaw uznawanych za asertywne pod kątem przestrzegania zasad asertywności;<br>- zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] akcję społeczną propagującą postawy asertywne i zasady asertywności |

|                            |                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|----------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                            |                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | agresji i manipulacji .                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | warunki asertywność i.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | i.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| <b>4. Życie rodzinne</b>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>- podać przykłady więzi łączących członków rodziny;</li> <li>- wymienić podstawowe oczekiwania społeczne wobec poszczególnych członków rodziny [dzieci, rodziców].</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić cechy rodziny jako grupy społecznej;</li> <li>- wymienić potrzeby młodych ludzi, które zaspokajają rodzina;</li> <li>- wymienić rodzaje współczesnych rodzin;</li> <li>- wymienić podstawowe prawa i obowiązki dziecka w rodzinie;</li> <li>- wymienić podstawowe wartości kształtujące życie rodzinne;</li> <li>- wymienić podstawowe problemy zagrażające prawidłowemu funkcjonowaniu współczesnych polskich rodzin.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjaśnić, w jaki sposób rodzina przyczynia się do zaspokajania potrzeb człowieka;</li> <li>- podać nazwy poszczególnych funkcji rodziny;</li> <li>- porównać cechy różnych typów rodzin / rozpoznać poszczególne typy rodziny;</li> <li>- wymienić czynniki sprzyjające zacieśnianiu więzi rodzinnych;</li> <li>- wymienić instytucje wspierające rodzinę w realizacji swoich funkcji oraz formy pomocy rodzinie.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wskazywać przykłady [rozpoznać sytuacje] realizacji przez rodzinę poszczególnych funkcji;</li> <li>- rozpoznać sytuacje nieprawidłowego realizowania przez rodzinę swoich funkcji;</li> <li>- wyjaśnić, jak na poszczególnych etapach życia jednostki, zmienia się rola rodziny w procesie socjalizacji;</li> <li>- wskazać zależności pomiędzy systemem wartości a zasadami funkcjonowania rodziny.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- zaplanować [przeprowadzić / wziąć udział] działanie [projekt społeczny] propagujący na terenie szkoły lub społeczności lokalnej wybrane wartości kształtujące życie rodzinne;</li> <li>- zaplanować [przeprowadzić / wziąć udział] działanie propagujące wiedzę na temat instytucji wspierających rodziny i form pomocy rodzinie.</li> </ul> |
| <b>5. Edukacja i praca</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić podstawowe zadania szkoły,</li> <li>- wymienić poszczególne typy szkół tworzących</li> </ul>                                                                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić funkcje, które pełni szkoła,</li> <li>- odczytać ze schematu podstawowe informacje</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić działania za pomocą, których szkoła realizuje poszczególne funkcje;</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | <ul style="list-style-type: none"> <li>- zhierarchizować funkcje szkoły,</li> <li>- określić, jaki wpływ na rozwój i przyszłość</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | <ul style="list-style-type: none"> <li>- zaplanować [przeprowadzić / wziąć udział] działanie propagujące</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                   |

|                                |                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                |
|--------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                | <p>strukturę szkolną w Polsce,</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić podstawowe prawa i obowiązki uczniów,</li> <li>- wymienić osoby, u których może szukać pomocy, w przypadku naruszenia praw ucznia.</li> </ul> | <p>dotyczące struktury polskiego szkolnictwa,</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- przedstawić różne warianty kontynuowania edukacji po ukończeniu szkoły podstawowej;</li> <li>- określić, kto tworzy samorząd szkolny,</li> <li>- wymienić formy organizacji życia szkolnego.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- przedstawić wady i zalety wyboru poszczególnych wariantów dalszej edukacji;</li> <li>- zaplanować swoją dalszą edukację pod kątem przyszłej aktywności zawodowej [preferencji zawodowych];</li> <li>- scharakteryzować poszczególne formy życia szkolnego [organizacja, zadania, formy działania],</li> <li>- rozpoznać przypadki naruszania praw ucznia.</li> </ul> | <p>młodego człowieka wywiera szkoła;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjaśnić, jakich umiejętności oczekuje współczesny rynek pracy;</li> <li>- wymienić czynniki umożliwiające odniesienie sukcesu edukacyjnego o i zawodowego;</li> <li>- ocenić pracę samorządu szkolnego / podejmowane przez niego działania i formy pracy;</li> <li>- ocenić i uzasadnić swoją aktywność [pracę] w ramach samorządu szkolnego.</li> </ul> | <p>ideę samorządności uczniowskiej;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- zaplanować [przeprowadzić / wziąć udział] działanie informujące społeczność szkolną, o sposobach dochodzenia swoich praw w szkole.</li> </ul> |
| <b>6. Ekonomia na co dzień</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- odróżnić dochody rodziny od wydatków;</li> <li>- wymienić podstawowe wydatki i źródła dochodów typowego gospodarstwa domowego;</li> <li>- wymienić</li> </ul>                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić podstawowe zasady konstruowania budżetu domowego;</li> <li>- wymienić rodzaje źródeł dochodów gospodarstwa domowego;</li> </ul>                                                                                                                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>- ocenić [uzasadnić ocenę], czy zaprezentowany budżet gospodarstwa domowego jest prawidłowo skonstruowany;</li> <li>- wymienić</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>- zaprojektować działania służące ograniczeniu wydatków budżetu domowego;</li> <li>- wyjaśnić, jak przestrzeganie zasad świadomego</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>- na wybranych przykładach ocenić ofertę handlową [przydatność w gospodarstwie domowym, jakość, cena, konkurencję]</li> </ul>                                                           |

|                                     |                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                             |
|-------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                     | podstawowe prawa przysługujące konsumentowi.                                                                                                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić podstawowe zasady prawidłowo skonstruowanego budżetu domowego;</li> <li>- podać przykłady łamania praw konsumenta ;</li> <li>- wypełnić typowy formularz reklamacyjny.</li> </ul>                                                                      | <p>przyczyny powstawania deficytu w budżecie domowym;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- opisać strukturę typowego budżetu domowego;</li> <li>- napisać reklamację;</li> <li>- wymienić instytucje chroniące prawa konsumenta ;</li> <li>- wymienić podstawowe zasady, którymi powinien kierować się świadomy konsument.</li> </ul> | konsumenta wpływa na funkcjonowanie gospodarstwa domowego.                                                                                                                                  | ność].                                                                                                                                                                                                      |
| Podsumowanie i test                 |                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                             |
| <b>1. Czym są prawa człowieka ?</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- podać przykłady praw przysługujących dzieciom;</li> <li>- podać przykłady praw i wolności człowieka;</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić główne funkcje praw i wolności człowieka;</li> <li>- podać, kto i kiedy uchwalił <i>Powszechną Deklarację Praw Człowieka</i>;</li> <li>- podać, kto i kiedy uchwalił <i>Konwencję Praw Dziecka</i>;</li> <li>- podać przykłady łamania praw</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić cechy praw i wolności człowieka;</li> <li>- wyjaśnić, na czym polega szczególne znaczenie <i>Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka</i>;</li> <li>- wymienić prawa zawarte w <i>Konwencji Praw Dziecka</i>;</li> <li>- rozwinąć skrót UNICEF</li> </ul>                                      | <ul style="list-style-type: none"> <li>- przedstawić historię koncepcji praw i wolności człowieka;</li> <li>- wyjaśnić, znaczenie poszczególnych cech praw i wolności człowieka.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjaśnić, w jaki sposób młodzi ludzie mogą włączyć się w działania prowadzone przez UNICEF;</li> <li>- zaprezentować* wybraną formę aktywności UNICEFU.</li> </ul> |

|                                  |                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                           |
|----------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                  |                                                                                                                                                                                        | <p>dziecka;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- podać przykłady działań podejmowanych przez UNICEF.</li> </ul>                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                           |
| <b>2. Katalog praw człowieka</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić przykłady konstytucyjnych praw i wolności człowieka.</li> </ul>                                                                      | <ul style="list-style-type: none"> <li>- podać przykłady praw pierwszej, drugiej i trzeciej generacji;</li> <li>- podać przykłady praw i wolności osobistych, politycznych oraz socjalnych, kulturalnych i ekonomicznych zagwarantowanych w Konstytucji RP;</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy prawami pierwszej, drugiej i trzeciej generacji;</li> <li>- rozpoznać przykłady łamania praw i wolności człowieka;</li> <li>- uzasadnić konieczność funkcjonowania systemu ochrony praw i wolności człowieka.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjaśnić, jaką rolę w państwie demokratycznym odgrywa system ochrony praw człowieka.</li> </ul>                                                                                            | <ul style="list-style-type: none"> <li>- zaplanować [przeprowadzić / wziąć udział] kampanię społeczną propagującą ideę ochrony praw i wolności człowieka.</li> </ul>                                                      |
| <b>3. Ochrona praw człowieka</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- podać przykłady łamania praw człowieka we współczesnym świecie;</li> <li>- wymienić instytucje chroniące prawa człowieka w Polsce.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- podać przykłady spraw, z którymi można zwrócić się do Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka;</li> <li>- podać przykłady organizacji międzynarodowych zajmujących</li> </ul>                                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>- przedstawić zagrożenia wynikające z łamania praw i wolności człowieka;</li> <li>- wymienić przyczyny łamania praw człowieka;</li> <li>- wyszukać w mediach opisy sytuacji, w których łamane są</li> </ul>                                                          | <ul style="list-style-type: none"> <li>- porównać poziom przestrzegania praw człowieka w państwach globalnego Południa i globalnej Północy;</li> <li>- ocenić [uzasadnić] poziom przestrzegania praw człowieka w Polsce.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- przedstawić i ocenić poziom przestrzegania i ochrony praw i wolności człowieka w wybranym państwie świata;</li> <li>- zaprezentować* działalność wybranej organizacji</li> </ul> |

|                                            |                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                  |
|--------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                            |                                                                                                                                                                                                                                 | <p>się ochroną praw i wolności człowieka;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- podać przykłady działań podejmowanych przez Międzynarodowy Czerwony Krzyż.</li> </ul>                                                                                                                                         | <p>prawa człowieka.</p>                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                            | <p>międzynarodowej na rzecz ochrony praw i wolności człowieka.</p>                                                                                                                               |
| <p><b>4. Bezpieczeństwo nieletnich</b></p> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- podać przykłady zagrożeń wynikających z korzystania z cyberprzestrzeni;</li> <li>- podać przykłady pozytywnego i negatywnego o wykorzystania internetu przez młodych ludzi.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- określić, kogo w świetle polskiego prawa, nazywamy nieletnim;</li> <li>- wymienić podstawowe zasady odpowiedzialności prawnej nieletnich;</li> <li>- wymienić korzyści i zagrożenia wynikające z korzystania z internetu</li> <li>- wskazać formy cyberprzemocy.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- określić podstawowe zasady bezpiecznego korzystania z internetu;</li> <li>- przedstawić wady i zalety aktywności na forach społecznościowych.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjaśnić, jak skutecznie można się chronić przed zagrożeniem cyberprzemocą</li> </ul>                                                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>- zaplanować [przeprowadzić/ wziąć aktywny udział] działanie na rzecz promowania wśród rówieśników zasad prawidłowego korzystania z internetu.</li> </ul> |
| <p><b>5. Służby ochrony prawa</b></p>      | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić przykłady działań policji;</li> <li>- podać przykłady, innych niż policja, służb porządkowych w Polsce,</li> <li>- podać przykłady działań straży miejskiej.</li> </ul>       | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić główne zadania policji;</li> <li>- wymienić główne prawa przysługujące policjantom;</li> <li>- wymienić prawa przysługujące</li> </ul>                                                                                                                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić zadania poszczególnych służb mundurowych w Polsce;</li> <li>- wymienić główne prawa przysługujące ofiarom przestępstwa, świadkom</li> </ul>     | <ul style="list-style-type: none"> <li>- uzasadnić konieczność reagowania w przypadku występowania przemocy domowej, przemocy rówieśniczej ;</li> <li>- zinterpretować przepisy</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- zaplanować działanie [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] propagujące konieczność [skuteczne formy] przeciwdziałania</li> </ul>                       |

|                               |                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                        |
|-------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                               |                                                                                                                                                                                                                                                    | e nieletnim w kontakcie z policjantem;<br>- wymienić rodzaje służ mundurowych w Polsce.<br>- odszukać informacje o prawach przysługujących ofiarom przestępstwa, świadkom i oskarżonym.                                                                                                                      | i oskarżonym;<br>- uzasadnić konieczność znajomości przysługujących nam praw;<br>- wyjaśnić, gdzie należy szukać pomocy w przypadku występowania przemocy domowej                                                                                                                                                                       | prawa dotyczące działania służ porządkowych.                                                                                                                                                                                                                                                                                    | przemocy domowej [przemocy w grupie rówieśniczej / przemocy w szkole].                                                                                                                                                                 |
| Podsumowanie i test           |                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                        |
| <b>1. Czym jest samorząd?</b> | - określić, kto tworzy samorząd uczniowski;<br>- podać przykłady działań samorządu uczniowskiego;<br>- wymienić podstawowe jednostki podziału terytorialnego o państwa polskiego;<br>- określić, w której gminie, powiecie i województwie mieszka. | - wymienić rodzaje samorządów działających w Polsce;<br>- podać przykłady samorządów zawodowych;<br>- podać przykłady samorządów terytorialnych;<br>- odszukać na mapie województwo, w którym mieszka;<br>- rozpoznać herb miejscowości, w której mieszka;<br>- odszukać informacje na temat osób pełniących | - wyjaśnić, w jakim celu tworzone są samorządy zawodowe;<br>- wyjaśnić, w czym przejawia się zasada decentralizacji władzy publicznej w Polsce;<br>- wymienić organy samorządów terytorialnych w Polsce;<br>- określić, jaki charakter ma gmina, w której mieszka;<br>- rozpoznać herb województwa, w którym mieszka;<br>- podać imiona | - uzasadnić konieczność, angażowania się w życie lokalnej społeczności;<br>- wyjaśnić, jaką rolę w państwie demokratycznym odgrywa samorząd terytorialny;<br>- wyjaśnić, czym się różni gmina wiejska, od gminy miejsko-wiejskiej i miejskiej;<br>- wymienić organy państwa, które mogą ingerować [kontrolować] działania władz | - zaprezentować* swoją gminę: historię, symbole, tradycje oraz miejsca i osoby, które odegrały szczególną rolę w jej dziejach;<br>- zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] działanie na rzecz swojej społeczności lokalnej. |

|                                                  |                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|--------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                  |                                                                                                                                                                                                                                     | najważniejsze funkcje w swojej gminie.                                                                                                                                                                                                                                               | i nazwiska osób pełniących aktualnie najważniejsze funkcje w swojej gminie.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | samorządowych.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| 2. <b>Gmina – podstawowa jednostka samorządu</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić organy gminy, w której mieszka;</li> <li>- podać przykłady spraw załatwianych w urzędzie gminy;</li> <li>- określić, gdzie znajduje się urząd gminy, w której mieszka.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić podstawowe zadania gminy;</li> <li>- odróżnić organy uchwałodawcze od organów wykonawczych gminy;</li> <li>- podać sposób wyłaniania władz gminy;</li> <li>- podać przykłady spraw rozstrzyganych w referendum gminnym.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić podstawowe uprawnienia organów uchwałodawczych i wykonawczych gminy;</li> <li>- wymienić zasady przeprowadzania wyborów do władz gminy;</li> <li>- podać przykłady zadań własnych i zleconych gminy;</li> <li>- wymienić źródła finansowania gminy;</li> <li>- podać przykłady wpływu mieszkańców na życie gminy;</li> <li>- wyjaśnić pojęcie budżet obywatelski;</li> <li>- wyszukać informacje na temat przedsięwzięć podejmowanych przez młodzież</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- do poszczególnych rodzajów gminy dopasować im organy;</li> <li>- zinterpretować przepis prawa dotyczący organizacji referendum gminnego;</li> <li>- wyjaśnić, jaką rolę w budżecie gminy odgrywają środki uzyskiwane z funduszy unijnych;</li> <li>- uzasadnić konieczność angażowania się mieszkańców w rozwiązywanie problemów gminy i działalność organów gminy;</li> <li>- wyjaśnić, w jaki sposób działalność samorządu</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wyszukać informacje na temat realizacji lokalnych inicjatyw mieszkańców finansowanych z budżetów obywatelskich;</li> <li>- przygotować kampanię wyborczą do młodzieżowej rady gminy;</li> <li>- uczestniczyć w pracach młodzieżowej rady gminy;</li> <li>- zareklamować / promować na forum szkoły ideę młodzieżowej rady gminy;</li> <li>- zaprezentować strukturę budżetu swojej gminy [wykres,</li> </ul> |

|                                          |                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                    |
|------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                          |                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | e rady gminy, miasta.                                                                                                                                                                                               | gminnego przyczynia się do rozwoju społeczeństwa obywatelskiego;<br>- podać przykłady działania młodzieżowej rady gminy. | tabela, prezentacja multimedialna].                                                                                                                                                                                |
| <b>3. Powiat i województwo</b>           | - wymienić organy powiatu i województwa;<br>- podać przykłady spraw załatwianych w starostwie powiatowym i urzędzie marszałkowskim;<br>- określić, gdzie znajdują się władze powiatu i województwa, w których mieszka. | - wymienić podstawowe zadania samorządu powiatowego i wojewódzkiego;<br>- odróżnić organy uchwałodawcze od organów wykonawczych powiatu i województwa;<br>- podać sposób wyłaniania władz samorządowych powiatu i województwa;<br>- podać przykłady spraw rozstrzyganych w referendum lokalnym. | - wymienić podstawowe uprawnienia organów uchwałodawczych i wykonawczych powiatu i województwa;<br>- zinterpretować przepis prawa dotyczący przeprowadzania wyborów do władz uchwałodawczych powiatu i województwa. | - porównać strukturę i sposób powoływania władz samorządowych gminy, powiatu i województwa.                              | - przedstawić strukturę polityczną sejmiku swojego województwa;<br>- zaprezentować* swój powiat lub województwo [historię, symbole, tradycje oraz miejsca i osoby, które odegrały szczególną rolę w jej dziejach]. |
| <b>4. Obywatele a władza samorządowa</b> | - podać przykłady spraw załatwianych                                                                                                                                                                                   | - sporządzić wykaz spraw, które można                                                                                                                                                                                                                                                           | - odszukać informacje zamieszczane                                                                                                                                                                                  | - wyjaśnić, dlaczego należy przestrzegać                                                                                 | - zaplanować [przeprowadzić na                                                                                                                                                                                     |

|                            |                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|----------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                            | przez urząd gminy, starostwo powiatowe, urząd marszałkowski;<br>- odszukać stronę internetową własnego urzędu gminy, starostwa powiatowego, urzędu marszałkowskiego. | załatwić w gminie za pomocą ePUAP;<br>- wymienić podstawowe zasady postępowania etycznego w pracy administracji publicznej;<br>- wyjaśnić pojęcie korupcja;<br>- wymienić praw przysługujące obywatelowi w urzędzie;<br>- wypełnić wnioski o wydanie dowodu osobistego. | w Biuletynie Informacji Publicznej;<br>- wyjaśnić, jaki rodzaj informacji zamieszcza się w BIP;<br>- rozpoznać przypadki łamania praw obywateli w urzędzie. | zasad etycznego postępowania urzędników administracji;<br>- wskazać działania, które może podjąć obywatel w przypadku łamania jego praw w urzędzie;<br>- uzasadnić konieczność aktywności obywatelskiej dla prawidłowego funkcjonowania społeczności lokalnej;<br>- zaprezentować strukturę organizacyjną swojego urzędu gminy. | forum szkoły]<br>kampanię społeczną promującą zasady etycznego postępowania urzędników administracji [przeciwdziałającą zjawisku korupcji; nepotyzmu];<br>- zorganizować debatę / dyskusję [wziąć aktywny udział w debacie/ dyskusji] na temat przyczyn i skutków zjawiska korupcji i [lub] nepotyzmu w życiu publicznym;<br>- zaprojektować inicjatywę, która może być sfinansowana w ramach budżetu obywatelskiego. |
| Podsumowanie i test        |                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| <b>1. Naród i ojczyzna</b> | - podać przykłady                                                                                                                                                    | - wymienić główne                                                                                                                                                                                                                                                       | - wyjaśnić, na czym                                                                                                                                         | - uzasadnić, że można                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | - wyjaśnić, jak                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |

|                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|-------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                     | <p>polskiego dziedzictwa narodowego;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- podać przykłady więzi łączących polską wspólnotę narodową,</li> <li>- wymienić i rozpoznać polskie symbole narodowe;</li> <li>- nazwać swoją dużą i małą ojczyznę;</li> <li>- rozpoznać Narodowe Święto Niepodległości i Święto Narodowe Trzeciego Maja.</li> </ul> | <p>czynniki kształtujące polską tożsamość narodową;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjaśnić pojęcie ojczyzna;</li> <li>- opisać polskie symbole narodowe;</li> <li>- wymienić sytuacje, w których używa się polskich symboli narodowych ;</li> <li>- wymienić najważniejsze polskie święta narodowe;</li> <li>- przedstawić zasady prawidłowego zachowania w trakcie uroczystości państwowych, świąt narodowych , wobec symboli narodowych .</li> </ul> | <p>polega różnica pomiędzy wspólnotą narodową i wspólnotą etniczną;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjaśnić, jakie znaczenie dla współczesnego młodego człowieka ma tożsamość narodowa;</li> <li>- przedstawić historię polskich symboli narodowych ;</li> <li>- wymienić różne rodzaje tożsamości społecznych.</li> </ul> | <p>pogodzić różne tożsamości społeczno-kulturowe -</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnić, w jaki sposób historia kształtowała polską tożsamość narodową,</li> <li>- do podanych świat narodowych dopasować odpowiadające im wydarzenia historyczne,</li> <li>- przedstawić negatywne i pozytywne aspekty funkcjonowania społeczeństwa w wieloetnicznych/ narodowych ,</li> <li>- wyjaśnić, z czego mogą wynikać trudności w utrzymaniu polskiej tożsamości narodowej.</li> </ul> | <p>i dlaczego, jak zmieniły się przestrzenie dziejów polskie symbole narodowe,</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- przedstawić wybrany problem etniczny / narodowy współczesnego świata*,</li> <li>- zaprezentować wybrany element polskiego dziedzictwa narodowego*;</li> <li>- przedstawić czynniki utrudniające i ułatwiające prawidłową komunikację pomiędzy różnymi grupami etnicznymi / narodowymi .</li> </ul> |
| <b>2. Obywatelstwo i narodowość</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić podstawowe prawa i obowiązki obywatela RP;</li> <li>- podać przykłady cnót</li> </ul>                                                                                                                                                                                                               | <ul style="list-style-type: none"> <li>- odróżnić [rozpoznać na przykładach] pojęcie narodowości od obywatelstwa;</li> <li>- wymienić</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | <ul style="list-style-type: none"> <li>- rozpoznać różne sposoby nabywania obywatelstwa polskiego;</li> <li>- wyjaśnić, na czym polega</li> </ul>                                                                                                                                                                                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>- porównać różne sposoby nabywania obywatelstwa polskiego;</li> <li>- uzasadnić konieczność przestrzegania</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>- zaprezentować* wzorzec obywatela polskiego;</li> <li>wybór postaci uzasadnić,</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                              |

|                                           |                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                    |
|-------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                           | /wartości obywatelskich;<br>- wymienić postaci najwybitniejszych Polaków XX i XXI wieku.                                                            | więzi łączące obywatela i państwo;<br>- wymienić podstawowe sposoby nabycia obywatelstwa polskiego;<br>- wyjaśnić, na czym polega zasada krwi;<br>- wymienić cechy dobrego obywatela. | różnica pomiędzy obywatelstwem a narodowością;<br>- wymienić konstytucyjne prawa i obowiązki obywatela RP;<br>- wyjaśnić, jaki wpływ ma państwo na kształtowanie więzi narodowych. | ia cnót/wartości obywatelskich we współczesnym państwie demokratycznym;<br>- przedstawić konsekwencję odrzucenia wartości w życiu publicznym.                                                     | odwołując się do jego cnót, postaw, działań, osiągnięć.                                                                                                                                                                                            |
| <b>3. Czym jest patriotyzm?</b>           | - podać przykłady postaw patriotycznych i działań na rzecz dobra Ojczyzny;<br>- podać przykłady postaw patriotycznych wśród współczesnej młodzieży. | - wyjaśnić pojęcie patriotyzmu;<br>- wymienić przejawy patriotyzmu lokalnego i gospodarczego.                                                                                         | - uzasadnić potrzebę patriotyzmu we współczesnym świecie;<br>- porównać postawy patriotyczne dawniej i dzisiaj.                                                                    | - wskazać zalety i wady postaw określanych jako patriotyzm gospodarczy;<br>- wskazać zalety i wady postaw uznawanych współcześni za przejawy patriotyzmu, np. kibicowanie na zawodach sportowych. | - podjąć na forum szkoły lub środowiska lokalnego działania służące propagowaniu postaw patriotycznych [zaplanować, aktywnie uczestniczyć];<br>- podjąć działania sprzyjające rozwojowi lokalnej społeczności [zaplanować, aktywnie uczestniczyć]. |
| <b>4. Mniejszości narodowe i etniczne</b> | - podać przykłady mniejszości etnicznych                                                                                                            | - wymienić podstawowe prawa przysługujące                                                                                                                                             | - wymienić zamieszkujące Polskę mniejszości                                                                                                                                        | - wyjaśnić, na czym polega różnica                                                                                                                                                                | - zaprezentować* historię,                                                                                                                                                                                                                         |

|                                            |                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                             |
|--------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>w Polsce</b>                            | <p>i narodowych we współczesnej Polsce;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić podstawowe grupy cudzoziemców w przebywających w Polsce.</li> </ul>    | <p>e mniejszościom narodowym i etnicznym w Polsce,</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjaśnić pojęcie Polonia,</li> <li>- odczytać z mapy, gdzie znajdują się największe skupiska mniejszości etnicznych i narodowych w Polsce;</li> <li>- odczytać z mapy, gdzie współcześnie znajdują się największe skupiska Polonii.</li> </ul> | <p>narodowe i etniczne, oraz grupę posługującą się językiem regionalnym;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy mniejszościami narodowymi i etnicznymi w Polsce a cudzoziemcami;</li> <li>- wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy pojęciami: imigranci i uchodźcy;</li> <li>- wymienić podstawowe prawa przysługujące uchodźcom w Polsce;</li> <li>- wymienić związki łączące Polonię z Polską.</li> </ul> | <p>pomiędzy mniejszością narodową a mniejszością etniczną;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić kryteria, które decydują w Polsce o uznaniu danej społeczności za mniejszość narodową lub etniczną;</li> <li>- wymienić główne czynniki, które zadecydowały o powstaniu Polonii;</li> <li>- uzasadnić konieczność szczególnej ochrony prawnej mniejszości narodowych i etnicznych.</li> </ul> | <p>kulturę, formy organizacji wybranej mniejszości narodowej lub etnicznej w Polsce</p>                                                                     |
| <b>5. Tolerancja i przejawy ksenofobii</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- podać przykłady / rozpoznać przejawy ksenofobii, w tym rasizmu, szowinizmu i antysemityzmu;</li> <li>- rozpoznać</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjaśnić pojęcia: ksenofobia, rasizm, szowinizm;</li> <li>- wyjaśnić pojęcie tolerancja;</li> <li>- odróżnić postawę tolerancyjną</li> </ul>                                                                                                                                                          | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjaśnić pojęcie stereotyp;</li> <li>- wymienić cechy stereotypu;</li> <li>- wyjaśnić, w jaki sposób można przeciwstawić się</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                               | <ul style="list-style-type: none"> <li>- uzasadnić potrzebę przeciwstawiania się przejawom ksenofobii, w tym szowinizmowi i antysemityzmowi;</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>- podjąć na forum szkoły lub środowiska lokalnego działania sprzyjające kształtowaniu postawy otwartości,</li> </ul> |

|                                |                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                  |
|--------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                | postawy tolerancyjne i braku tolerancji.                                                                                                                                              | od postawy bezkrytycznej akceptacji;<br>- podać przykłady stereotypów.                                                                                                                                            | przejawom ksenofobii, w tym szowinizmu i antysemityzmowi.<br>- porównać postawę patriotyczną i nacjonalistyczną;<br>- uzasadnić słuszność postawy tolerancyjnej.                                                                                                                                          | - przedstawić społeczne konsekwencje stereotypizacji.                                                                                                                                                                                                | akceptacji i tolerancji wobec odmienności i etnicznych, religijnych i kulturowych.                                                                               |
| <b>Podsumowanie i test</b>     |                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                  |
| <b>1. Państwo i demokracja</b> | - podać przykłady działań władzy państwowej;<br>- wymienić podstawowe cechy państwa;<br>- wymienić nazwy współczesnych reżimów politycznych [demokracja, autorytaryzm, totalitaryzm]. | - wyjaśnić, co to znaczy, że państwo jest suwerenne;<br>- wymienić podstawowe funkcje państwa;<br>- podać przykłady realizacji zasady przedstawicielstwa;<br>- wymienić podstawowe cechy państwa demokratycznego. | - - wymienić podstawowe formy demokracji bezpośredniej;<br>- wyjaśnić, czym się różni demokracja bezpośrednia od pośredniej;<br>- wymienić korzyści, jakie daje obywatelom ustrój demokratyczny;<br>- wymienić podstawowe cechy autorytaryzmu i totalitaryzmu;<br>- dopasować działania władzy państwowej | - wskazać wady i zalety demokracji bezpośredniej i pośredniej;<br>- wskazać na mapie Europy monarchie i republiki;<br>- podać przykłady współczesnych państw autorytarnych;<br>- podać przykłady współczesnych i historycznych państw totalitarnych. | - zaprezentować* sytuację człowieka w państwie totalitarnym<br>- porównać pozycję obywatela w państwie demokratycznym oraz państwie autorytarnym i totalitarnym. |

|                                          |                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                          |                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | do poszczególnych funkcji państwa;<br>- wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy monarchią a republiką.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| <b>2. Polska państwem demokratycznym</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić główne rodzaje władzy państwowej;</li> <li>- wymienić organy władzy ustawodawczej, wykonawczej i sędziowskiej w Polsce;</li> <li>- podać nazwę ustawy zasadniczej.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić podstawowe zasady ustroju Polski;</li> <li>- wyjaśnić, na czym polega zasady: konstytucjonalizmu, przedstawicielstwa i trójpodziału władzy;</li> <li>- wymienić źródła powszechnie obowiązującego prawa w Polsce;</li> <li>- wymienić szczególne cechy konstytucji.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić rozdziały Konstytucji RP;</li> <li>- wyjaśnić, czym zajmuje się Trybunał Konstytucyjny;</li> <li>- wyjaśnić, czym jest preambuła;</li> <li>- wyjaśnić, na czym polegają zasady: pluralizmu politycznego, republikańskiej formy rządu, państwa prawa;</li> <li>- wymienić wartości, do których odwołuje się preambuła Konstytucji;</li> <li>- odszukać w Konstytucji i RP przepisy dotyczące wskazanych kwestii;</li> <li>- wyjaśnić, czego dotyczyły</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjaśnić, jakich spraw może dotyczyć referendum ogólnokrajowe;</li> <li>- dokonać interpretacji przepisu Konstytucji RP dotyczącego referendum ogólnokrajowego;</li> <li>- przedstawić główne zasady nowelizacji Konstytucji RP.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjaśnić, dlaczego zasady konstytucjonalizmu, przedstawicielstwa, trójpodziału władzy, pluralizmu politycznego, państwa prawa są fundamentami ustroju demokratycznego;</li> <li>- wskazać wady i zalety republikańskiej formy rządów;</li> <li>- przedstawić historię polskiego konstytucjonalizmu.</li> </ul> |

|                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                |
|---------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | referenda ogólnokrajowe przeprowadzone po 1989 roku.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                |
| <b>3. Sejm i Senat RP</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić organy władzy ustawodawczej;</li> <li>- wymienić główną funkcję Sejmu i Senatu;</li> <li>- określić, z kogo składa się Sejm i Senat;</li> <li>- podać zasadę zgodnie, z którą formowany jest Sejm i Senat;</li> <li>- podać przykład partii politycznej działającej w Polsce.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- określić, z ilu posłów składa się Sejm, a z ilu Senat;</li> <li>- wymienić najważniejsze kompetencje Sejmu i Senatu;</li> <li>- wyjaśnić, na czym polega zasada przedstawicielstwa;</li> <li>- wyjaśnić, w jaki sposób podejmowane są decyzje w Sejmie i Senacie;</li> <li>- wymienić zasady, według których odbywają się wybory do Sejmu i Senatu;</li> <li>- wymienić partie polityczne, których przedstawiciele zasiadają w Sejmie bieżącej kadencji.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- określić, z kogo składa się Zgromadzenie Narodowe;</li> <li>- podać przykład sytuacji, w której Sejm i Senat obradują jako Zgromadzenie Narodowe;</li> <li>- wyjaśnić zasady, według których odbywają się wybory do Sejmu i Senatu;</li> <li>- wyjaśnić pojęcie immunitetu;</li> <li>- wymienić główne etapy procesu ustawodawczego;</li> <li>- wyjaśnić, co jest głównym celem działalności partii politycznej.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- porównać zasady wyborów do Sejmu i Senatu;</li> <li>- porównać rolę Sejmu i Senatu w procesie ustawodawczym;</li> <li>- wyjaśnić, jaką rolę w procesie ustawodawczym posiada Prezydent RP;</li> <li>- wyjaśnić pojęcia: mandat, komisje sejmowe, Prezydium Sejmu, Konwent Seniorów;</li> <li>- wyjaśnić, jakie znaczenie w państwie demokratycznym ma aktywność wyborcza obywateli;</li> <li>- wskazać skutki, jakie niesie dla państwa i społeczeństwa niska frekwencja</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- zaprezentować* wybraną polską partię polityczną [struktura organizacyjna, program, działalność, wartości].</li> </ul> |

|                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|--------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | wyborcza.                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| <b>4. Prezydent i Rada Ministrów</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić organy władzy wykonawczej w Polsce;</li> <li>- podać imię i nazwisko urzędującej głowy państwa oraz Prezesa Rady Ministrów;</li> <li>- określić sposób powoływania Prezydenta RP;</li> <li>- podać przykład uprawnień Prezydenta RP.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- przedstawić główne zasady wyboru Prezydenta RP;</li> <li>- wymienić podstawowe kompetencje Prezydenta RP;</li> <li>- wymienić podstawowe kompetencje Rady Ministrów.</li> </ul>                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>- uporządkować kompetencje Prezydenta RP [polityka wewnętrzna, polityka zagraniczna];</li> <li>- omówić główne zasady procedury tworzenia rządu;</li> <li>- przedstawić podstawowe fakty dotyczące życiorysu politycznego urzędującej głowy państwa oraz Prezesa Rady Ministrów.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjaśnić, na czym polega kontrola polityczna Sejmu nad Radą Ministrów;</li> <li>- wyjaśnić, na czym polega zasada kontrasygnaty;</li> <li>- przedstawić główne zadania wskazanych ministerstw;</li> <li>- wymienić Prezydentów w RP po 1989 r.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- zaprezentować* zadania i zakres działań wybranego ministerstwa;</li> <li>- na podstawie zgromadzonych informacji, wyjaśnić, w jaki sposób działania wskazanych ministerstw wpływają na życie przeciętnej polskiej rodziny.</li> </ul> |
| <b>5. Sądy i trybunały</b>           | <ul style="list-style-type: none"> <li>- podać przykłady spraw, z którymi człowiek może zwrócić się do sądu;</li> <li>- wymienić rodzaje sądów w Polsce.</li> </ul>                                                                                                                               | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić główne zasady postępowania sądowego;</li> <li>- wymienić nazwy trybunałów działających w Polsce;</li> <li>- określić główne zadanie Trybunału Konstytucyjnego;</li> <li>- wyjaśnić, czym</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- rozpoznać główne zasady postępowania sądowego,</li> <li>- wyjaśnić, na czym polega zasada niezależności sądów;</li> <li>- wyjaśnić, na czym polega zasada niezależności sędziów;</li> <li>- wyjaśnić,</li> </ul>                                                                          | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić zasady gwarantujące niezawisłość sędziów,</li> <li>- wyjaśnić, znaczenie zasady dwuinstancyjności postępowania sądowego;</li> <li>- wyjaśnić, w jaki sposób realizowana jest zasada dwuinstancyjności</li> </ul>                                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>- omówić strukturę i hierarchię sądów w Polsce;</li> <li>- zaprezentować strukturę organizacyjną sądu rejonowego;</li> <li>- zająć stanowisko w sprawie roli ławników w procesie sądowym</li> </ul>                                     |

|                                   |                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|-----------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                   |                                                                                          | zajmują się sądy administracyjne.                                                                                                                                                                                                                               | jaką rolę pełnią sędziowie w procesie sądowym;<br>- wymienić strony postępowania sądowego [postępowanie karne i cywilne].                                                                                                                                                                                         | ności postępowania sądowego,<br>- wyjaśnić rolę Trybunału Konstytucyjnego i Trybunału Stanu dla ochrony zasady państwa prawa.                                                                                                                                | [zbudować argumenty i kontrargumenty].                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| <b>6. Organizacje pozarządowe</b> | - podać przykłady organizacji pozarządowych;<br>- podać przykłady działań wolontariuszy. | - podać przykłady realizacji prawa do swobodnego zrzeszania się;<br>- odszukać przykłady stowarzyszeń i fundacji działających w swoim środowisku lokalnym;<br>- podać przykłady działań podejmowanych przez związki zawodowe;<br>- wymienić cechy wolontariatu. | - wyjaśnić pojęcia: fundacja i stowarzyszenie;<br>- wyjaśnić, jak rolę pełnią związki zawodowe;<br>- uzasadnić konieczność angażowania się w działania organizacji pozarządowych;<br>- przedstawić korzyści wynikające z pracy w wolontariacie;<br>- wymienić główne organizacje młodzieżowe działające w Polsce. | - wyjaśnić, jaką rolę w państwie demokratycznym odgrywa zasada swobodnego zrzeszania się;<br>- wyjaśnić różnicę pomiędzy fundacją a stowarzyszeniem;<br>- wyjaśnić, czym jest organizacja pożytku publicznego i w jaki sposób można wspomóc jej działalność. | - aktywnie uczestniczyć w działaniach na rzecz wspierania innych ludzi, rozwoju środowiska lokalnego [aktywność w organizacjach pozarządowych, praca w wolontariacie];<br>- zaprezentować* wybraną organizację pozarządową [misja, wartości, cele, formy działania, struktura organizacyjna, znaczenie dla środowiska];<br>- przedstawić historię NSZZ "Solidarność" |

|                                    |                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                        |
|------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                    |                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | ”;<br>-<br>zaplanować działalność i strukturę organizacyjną dowolnego stowarzyszenia.                                                                                                                                                  |
| <b>7. Media i opinia publiczna</b> | - podać przykłady środków masowego przekazu;<br>- podać przykłady pracy dziennikarzy;<br>- odszukać w środkach masowego przekazu przykłady reklam. | - podać główne cechy środków masowego przekazu;<br>- podać główne cechy opinii publicznej;<br>- wymienić główne funkcje mediów;<br>- podać przykłady mediów społecznościowych;<br>- odczytać, zilustrowane w prostej formie, wyniki wskazanego sondażu opinii publicznej;<br>- wymienić główne funkcje reklamy. | - odczytać cel wskazanej kampanii społecznej;<br>- wskazać pozytywne i negatywne aspekty funkcjonowania mediów społecznościowych;<br>- wymienić główne zasady etyki dziennikarskiej;<br>- odszukać w tekście publicystycznym fakty i opinie;<br>- wymienić podstawowe sposoby perswazji / manipulacji stosowane w mediach. | - dostrzec środki perswazji / manipulacji zastosowane we wskazanej reklamie;<br>- wyjaśnić, jaką rolę pełni opinia publiczna [sondaże opinii publicznej] w państwie demokratycznym;<br>- uzasadnić konieczność przestrzegania zasad etyki dziennikarskiej;<br>- odszukać przykłady łamania etyki dziennikarskiej;<br>- uzasadnić konieczność oddzielania faktów od opinii. | - wyjaśnić, w jaki sposób należy strzec się przed manipulacją stosowaną w reklamach;<br>- dokonać krytycznej analizy wybranej reklamy;<br>- zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] kampanię reklamową [kampanię społeczną]. |
| <b>Podsumowanie i test</b>         |                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                        |
| <b>1. Organizacja</b>              | - rozwinąć                                                                                                                                         | - wymienić,                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | - wyjaśnić,                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | - wyjaśnić,                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | -                                                                                                                                                                                                                                      |

|                           |                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                  |
|---------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>e międzynarodowe</b>   | skrót ONZ;<br>- rozwinąć skrót NATO;<br>- podać przykłady działań podejmowanych przez ONZ;<br>- podać przykłady działań podejmowanych przez NATO. | główne cele i zadania ONZ;<br>- wymienić główne cele i zadania NATO;<br>- rozpoznać przejawy realizacji przez państwo polityki zagranicznej;<br>;<br>- wymienić główne organy ONZ. | jaką rolę pełnią ambasadorzy i konsulowie;<br>;<br>- wyjaśnić, jakie są główne cele polityki zagranicznej państwa;<br>- określić, kiedy powstało ONZ i kiedy powstało NATO;<br>- wyjaśnić, czym zajmuje się Rada Bezpieczeństwa ONZ;<br>- wyjaśnić pojęcie <i>misja pokojowa</i> ONZ, - wymienić przykłady aktywności Polski w ONZ i NATO. | czym różni się ONZ od innych organizacji międzynarodowych;<br>- wyjaśnić, jaką rolę odgrywa NATO w polityce obronnej państwa polskiego;<br>- wymienić nazwy, innych niż ONZ i NATO, organizacji międzynarodowych, do których należy Polska. | zaprezentować* wybraną misję pokojową ONZ, w której brały udział/ biorą wojska polskie [cele, zadania, historia misji, charakterystyka konfliktu, udział wojsk polskich, geografia polityczna],<br>- wskazać na mapie państwa członkowskie NATO. |
| <b>2. Unia Europejska</b> | - wymienić rok, w którym Polska przystąpiła do Unii Europejskiej;<br>- wymienić państwa sąsiadujące z Polską, które należą do Unii Europejskiej.  | - określić, kiedy i gdzie podpisano traktat o powstaniu Unii Europejskiej;<br>- wymienić imiona i nazwiska Ojców założycieli zjednoczonej Europy;<br>- wymienić                    | - wymienić główne etapy integracji europejskiej;<br>- wskazać na mapie państwa członkowskie Unii Europejskiej;<br>- odszukać informacje o życiorysie politycznym                                                                                                                                                                           | - podać podstawowe kompetencje głównych organów Unii Europejskiej,<br>- przedstawić wady i zalety procesu integracji europejskiej,<br>- zaprezentow                                                                                         | - zaprezentować* wybrane problemy [osiągnięcia] Unii Europejskiej;<br>;<br>- zaprezentować* wybrane państwa członkowskie                                                                                                                         |

|                                             |                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                       |
|---------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                             |                                                                                                                                                                                                                                  | <p>główne przyczyny integracji europejskiej,</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić główne zasady funkcjonowania Unii Europejskiej;</li> </ul>                                                                                                         | <p>Ojców założycieli zjednoczonej Europy;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjaśnić główne zasady funkcjonowania Unii Europejskiej;</li> <li>- podać nazwy głównych organów Unii Europejskiej;</li> <li>- wymienić imiona i nazwiska Polaków pełniących ważne funkcje w instytucjach /organach Unii Europejskiej.</li> </ul> | <p>ać sylwetki polityczne Polaków pełniących ważne funkcje w instytucjach /organach Unii Europejskiej.</p>                                                                                                                                                                                             | <p>e Unii Europejskiej [historia, kultura, demografia, ekonomia, itp.]</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- zaplanować [zorganizować / aktywnie uczestniczyć]</li> </ul> <p><i>Dzień Europy w szkole.</i></p> |
| <p><b>3. Polska w Unii Europejskiej</b></p> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- podać przykłady praw/korzyści, które nabyli obywatele polscy po wejściu Polski do Unii Europejskiej,</li> <li>- podać rok, w którym Polska przystąpiła do Unii Europejskiej.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjaśnić, w jaki sposób nabywa się obywatelstwo Unii Europejskiej,</li> <li>- wymienić prawa wynikające z obywatelstwa Unii Europejskiej,</li> <li>- wymienić nazwy funduszy unijnych, z których korzysta Polska.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- podać informacje dotyczące głównych etapów integracji Polski z Unią Europejską [referendum ratyfikacyjne];</li> <li>- podać przykłady wykorzystania funduszy unijnych;</li> <li>- wyjaśnić, na czym polega Europejski Rynek Wewnętrzny.</li> </ul>                                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>- ocenić proces integracji Polski z Unią Europejską - przedstawić korzyści i zagrożenia;</li> <li>- wyjaśnić, na jakich zasadach funkcjonuje Strefa Schengen;</li> <li>- przedstawić korzyści wynikające z przynależności Polski do Strefy Schengen.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- zaprezentować* inwestycje gminne, finansowane ze środków unijnych;</li> <li>- zaprezentować* wybraną inicjatywę unijną dotyczącą młodzieży.</li> </ul>                       |

|                                                |                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p><b>4. Problemy współczesnego świata</b></p> | <p>- wymienić przykłady ilustrujące proces globalizacji;<br/>- podać przykłady pomocy humanitarnej.</p> | <p>- wskazać, na podstawie mapy, państwa globalnej Północy i globalnego Południa;<br/>- wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy państwami globalnej Północy i globalnego Południa;<br/>- podać przykłady globalizacji ekonomicznej i kulturowej współczesnego świata.</p> | <p>- podać przykłady ilustrujące dysproporcję rozwojową pomiędzy państwami globalnego Południa i globalnej Północy;<br/>- podać przykłady zależności pomiędzy państwami globalnej Północy i globalnego Południa;<br/>- uzasadnić konieczność udzielania pomocy humanitarnej.</p> | <p>- podać przyczyny dysproporcji rozwojowych współczesnego świata;<br/>- wymienić korzyści i zagrożenia wynikające z procesu globalizacji;<br/>- wyjaśnić, dlaczego pomoc dla państw biednego Południa jest często nieskuteczna;<br/>- wyjaśnić pojęcia Grupa G7.</p> | <p>- zaprezentować* działania wybranej organizacji pozarządowej zajmującej się udzielaniem pomocy humanitarnej;<br/>- zorganizować debatę / dyskusję [wziąć aktywny udział w debacie / dyskusji] dotyczącą sposobów udzielania efektywnej pomocy społecznościom globalnego Południa;<br/>- zaprezentować* problemy wybranego państwa globalnego Południa.</p> |
| <p><b>5. Konflikty zbrojne na świecie</b></p>  | <p>- podać przykłady działań terrorystycznych;<br/>- podać przykłady konfliktów międzynarodowych.</p>   | <p>- podać przykłady organizacji międzynarodowych zajmujących się rozwiązywaniem konfliktów i</p>                                                                                                                                                                           | <p>- na wybranych przykładach przedstawić przyczyny współczesnych konfliktów międzynarodowych;</p>                                                                                                                                                                               | <p>- przedstawić różne rodzaje terroryzmu;<br/>- wyjaśnić, dlaczego walka z terroryzmem jest</p>                                                                                                                                                                       | <p>- zaprezentować* wybrany konflikt międzynarodowy [lokalizacja konfliktu na mapie,</p>                                                                                                                                                                                                                                                                      |

|                            |  |                                                                                                 |                                                                                                           |                                      |                                                                                   |
|----------------------------|--|-------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------|
|                            |  | <p>walką z terroryzmem;</p> <p>- wymienić skutki długotrwałych konfliktów międzynarodowych.</p> | <p>- wymienić skutki rozwoju terroryzmu we współczesnym świecie;</p> <p>- wymienić cechy ludobójstwa.</p> | <p>trudna i często nieskuteczna.</p> | <p>strony konfliktu, przyczyny i formy konfliktu, sposoby rozwiązania sporu].</p> |
| <b>Podsumowanie i test</b> |  |                                                                                                 |                                                                                                           |                                      |                                                                                   |